

Finanšu izlūkošanas dienests

Vajņu iela 28, Rīga, LV-1050; tel. +371 67044430; e-pasts: fid@fid.gov.lv; www.fid.gov.lv

NEAIZVIETOJAMO DIGITĀLO VĒRTĪBU (NFT) NOZIEDZĪGI IEGŪTU LĪDZEKĻU LEGALIZĀCIJAS, TERORISMA UN PROLIFERĀCIJAS FINANSĒŠANAS RISKU NOVĒRTĒJUMS

STRATĒGISKĀS ANALĪZES PĒTĪJUMS

Ņemot vērā ar tematu saistītās terminoloģijas specifiku, neskaidrību gadījumā aicinām skatīt dokumenta versiju angļu valodā, kas pieejama [šeit](#).

2022

Satura radītājs

Ievads.....	3
1. Tirgus apskats	4
2. Tiesiskais regulējums	6
3. NILLTPF riski.....	9
4. Tipoloģijas	11
5. Gadījumu analīze.....	14
6. NILL riska indikatori, kas saistīti ar kolekcionējamiem NFT darbiem	15
7. Secinājumi	17
Saīsinājumi un termini	18

Ievads

FID ir izstrādājis NILLTPF risku novērtējumu, kurā vērtēti riski, kas izriet no specifiska virtuālo aktīvu veida – NFT – izmantošanas un īpatnībām. Ņemot vērā NFT straujo attīstību un arvien augošo popularitāti, ir īpaši būtiski prognozēt NILLTPF tendences un izvērtēt riskus, kas saistīti ar šo virtuālo risinājumu.

NFT ir unikāli blokķēdes digitālie sertifikāti jeb datu vienības, kas apliecina tiesības uz dažāda veida digitālu vai fizisku īpašumu. Pateicoties viegli pieejamai un pārbaudāmai īpašumtiesību fakta uzskaiti, kā arī iespējai autoriem saņemt atlīdzību pēc digitālā aktīva sākotnējās pārdošanas, NFT tirgus ir kļuvis par vienu no straujāk augošajām digitālās ekonomikas nozarēm.¹

Liela daļa ar VV saistīto NILL risku raksturīgi arī strauji augošajam NFT segmentam, uz kuru KYC un darījumu uzraudzības šobrīd prasības praktiski netiek attiecinātas. Šādu prasību neesamība rada paaugstinātus NILLTPF riskus gan minēto platformu lietotājiem, gan finanšu sistēmas integritātei kopumā.

Jānorāda, ka daudzi no šiem riskiem ir saistīti ar neskaidrībām un konkrētības trūkumu NFT nozares regulējumā. Ņemot vērā, ka katrs NFT ir unikāls ar tā pamatā esošajiem aktīviem vai funkcijām, tā izmantošanas spektrs dažādās tirgus nozarēs ir plašs – sākot no to izmantošanas mākslas nozarē līdz pat finanšu pakalpojumiem. Minētās normatīvā regulējuma neskaidrības ietekmē kvalitatīvas NILLTPF prasību izpildes un uzraudzības īstenošanu.

Vērtējot NFT potenciālu izmantošanu NILLTPF mērķiem, jānorāda, ka attiecībā uz NFT identificēti vairāki jauni NILLTPF ievainojamības virzieni, kas, cita starpā, analizēti šajā novērtējumā. Pašlegalizācija, fiktīva tirdzniecība ar mērķi mākslīgi paaugstināt NFT vērtību, kā arī izvairīšanās no nodokļu nomaksas, izmantojot NFT sniegtās priekšrocības, ir tikai daži jaunatklātu NILLTPF tipoloģiju piemēri. Nolūkā sniegt praktiskus un uzskatāmus piemērus, šajā novērtējumā iekļauti NILL, izmantojot NFT, gadījumu analīzes apraksti un identificētās tipoloģijas.

Ņemot vērā gan pieaugošo NFT popularitāti, gan ar to veikto darījumu skaitu, FID rekomendē VASP pievērst pastiprinātu uzmanību aizdomīgiem NFT makiem un darījumiem, kā arī veicināt pārredzamu un caurskatāmu virtuālo valūtu izmantošanu NFT darījumos. Tomēr, ievērojot, kā NFT nozarē attīstās arī otrreizējs tirgus, iespējams, nepieciešams skaidrāks regulējums, lai mazinātu NILLTPF risku pieaugumu virtuālo aktīvu tirgū.

---

¹ Atbilstoši aplēsēm NFT tirgus apgrozījums 2021. gadā pārsniedzis 40 miljardus ASV dolāru. Skat. "NFT Market Surpassed \$40 Billion in 2021, New Estimate Shows". Pieejams: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-01-06/nft-market-surpassed-40-billion-in-2021-new-estimate-shows>

1. Tirgus apskats

- 1.1. NFT tirgus pēdējo gadu laikā ir attīstījies un turpina attīstīties straujā tempā. Kopš 2019. gada kriptovalūta teju 41 miljarda ASV dolāru vērtībā ir izsekota NFT darījumos tikai vienā no blokķēdes protokoliem.² Lai gan NFT pamatā ir tāda pati blokķēdes tehnoloģija³ kā virtuālajām valūtām, NFT atšķiras ar vērtības neaizvietojamību. NFT ir unikāli blokķēdē ierakstīti digitālie sertifikāti, kas ir sasaistīti ar konkrētu digitālu objektu.⁴ Visbiežāk šī digitālā sasaiste apliecina īpašumtiesības uz digitāliem vai fiziskiem aktīviem, piemēram, attēliem, videoklipiem, audio failiem vai citiem īpašumiem. Šādas NFT funkcijas tiek pārvaldītas, izmantojot viedos līgumus un digitālos makus. Tā kā šīs darbības tiek reģistrētas blokķēdē, tās ir publiski pārbaudāmas un auditējamas.
- 1.2. NFT izveide ir relatīvi vienkārša. NFT tiek izveidoti izvēlētajā blokķēdē ievadot kodu, kas satur datus par īpašuma objektu, nosacījumiem un digitālā maka adresi.⁵ Jebkura persona, kurai ir digitālā maka adrese, var izveidot, turēt, pārsūtīt un konkrētos gadījumos arī dzēst NFT. Lai gan visu blokķēžu darbības pamatprincips ir vienāds, tām piemīt savas funkcionalitātes nianšes, piemēram, nepieciešamo metadatu apjoms vai iespēja izveidot ierobežotas pieejamības NFT apakštīklus. Izmantojot blokķēžu savstarpējās savienojamības pakalpojumus, ir iespējams pārvietot NFT no vienas blokķēdes uz citu, noslēdzot to sākotnējā blokķēdē un izveidojot to no jauna jau citā blokķēdē.⁶
- 1.3. NFT tirdzniecībai var tikt izmantoti dažādi pārdošanas kanāli. To no viena digitālā maka uz otru var nosūtīt gan tiešā veidā, gan izmantojot starpnieku pakalpojumus. Tā piemēram viens no pēdējā laika iespaidīgākajiem NFT darījumiem ir digitālā mākslinieka *Beeple* darba *Everydays: The First 5000 Days* NFT izsole, kurā darbs tika pārdots par vairāk nekā 69 miljoniem ASV dolāru.⁷ Tomēr jāatzīmē, ka lielākā daļa NFT darījumu tiek noslēgti tiešsaistes tirgos, piemēram, *OpenSea*, *Rarible* un *SuperRare*, kas darbojas līdzīgi izsoļu namiem vai mākslas priekšmetu tirdzniecības vietām, savienojot pārdevējus ar pircējiem, kuri veic nepastarpinātu darījumu, izmantojot virtuālo valūtu.⁸ Trīs pieminēto NFT tiešsaistes tirgu kopējais apgrozījums ir vērtējams 55 miljardu ASV dolāru apmērā.⁹
- 1.4. NFT tirdzniecība, cita starpā, attīsta arī otrreizējo (sekundāro) tirgu. Izmantojot viedos līgumus, īpašumtiesības uz NFT tiek sadalītas daļās (F-NFT), kas ļauj vienam NFT piederēt vairākiem īpašniekiem. F-NFT darbojas līdzīgi aizvietojamiem virtuālajiem aktīviem ar līdzīgu pielietojumu, t.sk. reglamentējot līdzdalību vai balsstiesības. F-NFT caur viedo līgumu ierobežo jeb bloķē darbības ar NFT, kuru var atbloķēt tikai ar visu

² Crime and NFTs: Chainalysis Detects Significant Wash Trading and Some NFT Money Laundering In this Emerging Asset Class. Pieejams: <https://blog.chainalysis.com/reports/2022-crypto-crime-report-preview-nft-wash-trading-money-laundering/>

³ Blokķēde ir digitāla izklaidēta virsgrāmata, kas tiek dublēta un izplatīta visiem tīkla dalībniekiem, nodrošinot decentralizētu datu glabāšanu un novēršot iepriekšējo ierakstu modificēšanu. Dati blokķēdē tiek glabāti secīgās partijās, ko sauc par "blokiem", kuri, sasniedzot to datu glabāšanas kapacitāti, rada jaunus, ar iepriekšējo partiju saistītus blokus." Skat. "The Truth About Blockchain". Pieejams: <https://hbr.org/2017/01/the-truth-about-blockchain>

⁴ NFT galvenokārt raksturo trīs pazīmes: 1) tie atspoguļo kādu unikālu objektu, kuru var nepārprotami saistīt ar digitālo maku; 2) tie nav reproducējami vai savstarpēji aizstājami; 3) tos nevar sadalīt daļās. Skat. "What You Need to Know About Non-Fungible Tokens (NFTs)". Pieejams: <https://www.forbes.com/uk/advisor/investing/nft-non-fungible-token/>

⁵ *Ethereum*, *Avalanche*, un *Binance Smart Chain* ir dažas no populārākajām blokķēdēm, kuras atbalsta NFT izveidi.

⁶ From Ethereum to Solana and Back: Wormhole Lets You Send Your NFTs Across Blockchains. Pieejams: <https://decrypt.co/81764/ethereum-solana-wormhole-send-nfts-across-blockchains>

⁷ Beeple Sold an NFT for \$69 Million. Pieejams: <https://www.theverge.com/2021/3/11/22325054/beeple-christies-nft-sale-cost-everydays-69-million>

⁸ Skat. *opensea.io*, *looksrare.com*, or *superrare.com*

⁹ NFT (Non-Fungible Tokens) Marketplaces. Pieejams: <https://dappradar.com>

daļu īpašumtiesību iegūšanu. Aktuālā kopējā F-NFT tirgus vērtība ir aptuveni 100 miljoni ASV dolāru.¹⁰

- 1.5. Lai gan NFT galvenokārt asociējas ar kolekcionējamiem mākslas priekšmetiem, to pielietojanas iespējas strauji paplašinās. Tie kā pamats tiek izmantoti digitālo tiesību pārvaldīšanai,¹¹ autentiskuma pārbaudei¹² un piegādes ķēžu pārvaldībai,¹³ tādējādi NFT strauji integrējas dažādos sektoros, t.sk. dārglietu, azartspēļu un datorspēļu nozarēs.

---

¹⁰ Fractionalized NFTs Market Cap. Pieejams: <https://dappradar.com>

¹¹ DeFi Lending Hub Goldfinch Fuses NFTs and User IDs to Attract Wary Investors. Pieejams: <https://thedefiant.io/nfts-kyc-goldfinch-identity/>

¹² Piemēram, dimantu apstrādes uzņēmumi izmanto blokķēdes tehnoloģiju, lai izsekotu dimantus. Skat. "De Beers group introduces world's first blockchain-backed diamond source platform at scale". Pieejams: <https://www.debeersgroup.com/media/company-news/2022/de-beers-group-introduces-worlds-first-blockchain-backed-diamond-source-platform-at-scale>

¹³ New Platform Uses NFTs as a Gateway for Digital Rights Management. Pieejams: <https://www.zdnet.com/finance/blockchain/new-platform-uses-nfts-as-a-gateway-for-digital-rights-management/>

2. Tiesiskais regulējums

- 2.1. Tā kā NFT darījumi galvenokārt tiek veikti, izmantojot virtuālās valūtas, tie netieši ir pakļauti noteikumiem, kas regulē virtuālās valūtas un VASP. Piemēram, lai iegādātos NFT tirdzniecībai visbiežāk izmantoto kriptovalūtu – Ethereum, privātpersonas, visticamāk, mainīs *fiat* valūtu pret kriptovalūtu pie regulēta VASP. Arī NFT tirdzniecības rezultātā gūto ieņēmumu apmaiņa atpakaļ pret *fiat* valūtu parasti notiks, izmantojot VASP sniegtos pakalpojumus.
- 2.2. Šobrīd NFT nozare praktiski nav regulēta. FATF ieskatā visbiežāk NFT tiek izmantoti kā kolekcionējami priekšmeti¹⁴ un netiek uzskatīti par virtuālām valūtām. Šādu NFT veidotāji netiek uzskatīti par VASP.
- 2.3. Vienlaikus FATF norāda, ka uz NFT var attiekties virtuālo valūtu definīcija, ja tos praksē izmanto maksājumu vai ieguldījumu veikšanai. Tas nozīmē, ka uz tādiem NFT, kas ir, piemēram, citu finanšu aktīvu vērtības digitāli atspoguļojumi, uz kuriem jau attiecas FATF standarti, būtu jāattiecinā noteikumi par šo finanšu aktīvu. Tāpēc dažādās jurisdikcijās FATF standartu piemērošana NFT katrā individuālā gadījumā ir skatāma atsevišķi.¹⁵

Latvija

- 2.4. Latvijas NILL novēršanas normatīvajos aktos NFT netiek regulēts. Digitālie aktīvi tiek ietverti "virtuālās valūtas" definīcijas ietvaros kā "vērtības digitālais atspoguļojums", kas var kalpot par apmaiņas līdzekli.¹⁶ Interpretējot vispārīgi – kamēr NFT netiek izmantots maksājumu veikšanai, virtuālo valūtu definīcija uz to neattiecas.

Francija

- 2.5. Francijas normatīvais regulējums nodrošina plašāku digitālo aktīvu jēdziena ietvaru.^{17,18} NFT, visticamāk, tiktu klasificēts kā digitāls aktīvs, kas atspoguļo "vienu vai vairākas tiesības, kuras var izsniegt, ierakstīt, uzglabāt vai nodot, izmantojot kopīgotu elektronisku ierakstīšanas ierīci, kas tieši vai netieši ļauj identificēt attiecīgā aktīva īpašnieku".¹⁹
- 2.6. Tomēr saskaņā ar Francijas tiesību aktiem NFT tirgi nav kvalificējami kā VASP, izņemot gadījumus, kad tie veido sekundāro tirgu, nodrošinot digitālās uzglabāšanas pakalpojumus, iespēju pirkt vai pārdot digitālos aktīvus, izmantojot likumīgu maksāšanas līdzekli, veikt digitālo aktīvu apmaiņu pret citiem digitālajiem aktīviem vai uzturēt platformu digitālo aktīvu tirdzniecībai.²⁰

¹⁴ Updated Guidance for a Risk-Based Approach to Virtual Assets and Virtual Asset Service Providers (2021). Pieejams: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/guidance-rba-virtual-assets-2021.html>

¹⁵ Turpat.

¹⁶ Novēršanas likuma 1. panta pirmās daļas 2² punkts

¹⁷ Digitālos aktīvus definē Monetārais un finanšu kodekss (Code Monétaire et Financier). Cita digitālo aktīvu forma ir maksājuma vērtība (tokens) – digitāls vērtības atspoguļojums, ko neemitē vai negarantē centrālā banka vai valsts iestāde, un kam nav jābūt saistītam ar likumīgu maksāšanas līdzekli vai jāpiemīt naudas tiesiskam statusam, bet ko fiziskas un juridiskas personas pieņem kā apmaiņas līdzekli, ko var nodot, uzglabāt vai apmainīt elektroniski. Skat. "LOI N° 2019-486 Relative à La Croissance et La Transformation Des Entreprises". Pieejams: <https://www.legifrance.gouv.fr/dossierlegislatif/JORFDOLE000037080861/>

¹⁸ Updated Guidance for a Risk-Based Approach to Virtual Assets and Virtual Asset Service Providers (2021). Pieejams: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/guidance-rba-virtual-assets-2021.html>

¹⁹ Turpat.

²⁰ Turpat.

ASV

- 2.7. ASV Valsts kases nesēn veiktajā pētījumā norādīts, ka NFT platformas, tādas kā *Dapper Labs*, *SuperRare* un *OpenSea*, var tikt klasificētas kā VASP, atkarībā no NFT "būtības un iezīmēm". Lai gan NFT, kas tiek izmantoti kā kolekcionējamie priekšmeti, neatbilst virtuālo aktīvu definīcijai, NFT tirdzniecības vietas var tikt uzskatītas par VASP gadījumos, kad NFT tiek izmantoti maksājumu vai ieguldījumu veikšanai. Tas ir saistīts ar FinCEN noteikumiem neierobežot jēdziena "vērtība, kas aizstāj valūtu" piemērošanas tvērumu.²¹
- 2.8. Tāpat platformas, kuras darbojas, lai nodrošinātu virtuālo valūtu nodošanu NFT pirkšanas vai pārdošanas laikā, ja tās veic uzņēmējdarbību ASV, var tikt pakļautas ASV NILLTPFN prasībām saskaņā ar FinCEN noteikumiem finanšu pakalpojumu sniedzējiem.²² F-NFT daļas var tikt uzskatītas par vērtspapīriem un pakļauties vērtspapīru regulējumam, jo tās pārvērš NFT par aizstājamu aktīvu un tādējādi, iespējams, par ieguldījumu vērtspapīru.

Apvienotā Karaliste

- 2.9. FCA ir klasificējusi NFT kā "neregulētas vērtības".²³ Šādas vērtības tiek izmantotas, lai iegādātos pakalpojumus, piekļūtu blokķēdes platformai vai apmainītos ar citiem līdzīgiem aktīviem. Taču, ja šādām vērtībām parādās citiem virtuālajiem aktīviem radniecīgas iezīmes, to klasifikācija attiecīgi mainās.
- 2.10. Saskaņā ar Apvienotās Karalistes NILLTPFN regulējumu, virtuālo vērtību maiņas vai turētājmaņu pakalpojumu sniedzējiem ir jāreģistrējas FCA vēl pirms ar virtuālajiem aktīviem saistītas komercdarbības uzsākšanas. Šajā gadījumā ar virtuālajiem aktīviem saprotot jebkādu "...kriptogrāfiski aizsargātu vērtības vai līgumtiesību digitālu atspoguļojumu, kas izstrādāts un izplatīts, izmantojot sadalītās virsrāmātas tehnoloģiju un ko var pārsūtīt, uzglabāt vai tirgot elektroniski."²⁴
- 2.11. Platformām, kas piedāvā NFT apmaiņas pakalpojumus, arī var tikt uzlikts pienākums reģistrēties FCA, tādējādi uzņemoties NILL novēršanas pienākumus.
- 2.12. NFT faktiski atrodas mākslas un virtuālo valūtu sektora krustpunktā. Lai gan normatīvais regulējums tiek pilnveidots, nedz mākslas, nedz virtuālo valūtu noteikumi šobrīd nav tieši piemērojami NFT darījumos. Paplašinoties NFT pielietojamības tvērumam arvien jaunās nozarēs un jomās, var izgaismoties papildus nepilnības normatīvajā regulējamā.
- 2.13. Daļa regulējošo iestāžu salīdzina NFT tirdzniecības vietas ar mākslas priekšmetu tirgotājiem, taču jāņem vērā, ka tie ievērojami atšķiras pēc struktūras, īpašumtiesību modeļiem, darbības veida, standartiem un klientu izpētes protokola. Ir jānorāda arī uz interešu konfliktu, kas veidojas, jo tiešsaistes tirgi gūst peļņu par katru notikušo darījumu, tādējādi atturot tiešsaistes platformas no padziļinātas klientu izpētes.

²¹ To var izveidot speciāli ar mērķi izmantot kā valūtas aizstājēju vai sākotnēji – citam mērķim, bet pēc tam, nomainot mērķi, izmantot kā valūtas aizstājēju centralizētās vai decentralizētās maksājumu sistēmās. Skat. "Study of the Facilitation of Money Laundering and Terror Finance Through the Trade in Works of Art (2022)". Pieejams: https://home.treasury.gov/system/files/136/Treasury_Study_WoA.pdf

²² FinCEN noteikumi neierobežo vai nekvalificē termina "vērtība, kas aizstāj valūtu" darbības jomu. "Vērtība" var tikt izveidota vai nu a) speciāli, lai to izmantotu kā valūtas aizstājēju, vai b) sākotnēji citam mērķim, bet pēc tam, centralizētam vai decentralizētam maksājumu administratoram nomainot mērķi, izmantot kā valūtas aizstājēju. Skat. turpat.

²³ Finanšu uzraudzības iestādes (FCA) norāda uz trim virtuālo aktīvu veidiem – neregulēta vērtība (unregulated token), e-naudas vērtība (e-money token) un vērtspapīru vērtība (security token). Skat. "Guidance on Cryptoassets (2019)". <https://www.fca.org.uk/publication/policy/ps19-22.pdf>

²⁴ HMRC internal manual. Cryptoassets Manual. Pieejams: <https://www.gov.uk/hmrc-internal-manuals/cryptoassets-manual/crypto10100>

2.14. Lielākā daļa uzraudzības iestāžu kapacitātes šobrīd tiek koncentrēta tieši uz *fiat* valūtu un virtuālo valūtu apmaiņām, kas paliek uzraudzības institūciju uzmanības centrā, jo VASP tiek regulēti arvien stingrāk un pastāvīgi stiprina savas klientu izpētes procedūras.²⁵ Tas ir īpaši svarīgi lielu ienākošo un izejošo naudas summu atklāšanai, kas ir raksturīgas NFT darījumiem.

---

²⁵ Financial Intelligence Unit of the Republic of Latvia, Virtual Currencies: Money Laundering and Terrorism and Proliferation Financing Risk Assessment (2021). Pieejams: <https://www.fid.gov.lv/uploads/files/2021/virtu%C4%81l%C4%81s%20val%C5%ABtas/VIRTUAL%20CURRENCI%20ES.pdf>

3. NILLTPF riski

3.1. NFT ir pakļauti virknei NILLTPF risku, ieskaitot tādas tradicionālas krāpnieciskas darbības, kā NFT viltošana un pircēju maldināšana.²⁶ Šādi riski īpaši raksturīgi tādām NFT tirdzniecības vietām, kas darbojas, izmantojot automatizētus viedos līgumus ar minimālām klienta izpētes prasībām, un kas reti ievieš darījumu monitoringa mehānismus.²⁷ NFT piemīt arī riski, kas izriet no to līdzības ar mākslas priekšmetu tirgiem, ietverot anonimitāti, neregistrētus pārdošanas darījumus un augsta riska jurisdikciju izmantošanu. Daudzus no šiem riskiem pastiprina neregulēta NFT tirdzniecība bez starpniekiem, kas ļauj atbalstīt NIL un TF līdzekļu vākšanu un uzkrāšanu, ka arī izvairīšanos no sankcijām.

NILLTPF ievainojamība

- 3.2. NFT piemīt augsta NILLTPF ievainojamība, kas saistīta ar tiem piemītošajām mākslas priekšmetu iezīmēm un to pamatā esošo blokķēdes tehnoloģiju.
- 3.3. Pirmais ievainojamības faktors ir NFT tirgus līdzība mākslas priekšmetu tirgum. Vāji regulētajā NFT tirgū riska faktori ir ar pircēju un darījumu saistītās informācijas nepieejamība (anonimitāte), pašregulēts tirgus, necaurredzama cenu noteikšana un augstas vērtības darījumi. Minētie faktori rezultējas liela apjoma darījumos starp nezināmiem darījuma partneriem, kā arī paver iespēju dažādām krāpnieciskām darbībām NFT tirdzniecības vietās un līdzīgās vietnēs.
- 3.4. Otro ievainojamības faktoru veido NFT īpašumtiesību nodošanas vienkāršums, kas ir to pamatā esošās blokķēdes tehnoloģijas neatņemams elements. Tāpat kā virtuālo valūtu gadījumā, NFT īpašumtiesību nodošana nav ģeogrāfiski ierobežota un tā notiek bez papildu izmaksām un regulējošas iejaukšanās. Tādējādi NFT īpašumtiesības var tikt lielā ātrumā mainītas starp dažādiem makiem un patiesajiem labuma guvējiem. Tas ļoti apgrūtina virtuālo valūtu darījumu reģistrēšanu nodokļu un citās publiskā sektora iestādēs, jo NFT tiesiskais statuss ir neskaidrs.
- 3.5. Trešais NFT ievainojamības faktors saistīta ar virtuālo valūtu darījumu anonimitāti. Lai gan ir iespējams izsekot, kuram digitālajam makam ir īpašumtiesības uz konkrētu NFT, NFT nodošana citam makam ne vienmēr nozīmē NFT īpašumtiesību nodošanu citai personai. Tā kā vairākums lielāko NFT platformu neveic KYC procedūras un klienta izpēti, patiesā labuma guvēja maku var noskaidrot, izsekojot virtuālās valūtas kustību. Šo procesu apgrūtina tā sauktie kriptovalūtu "mikseri", kas strukturē virtuālo valūtu caur daudzskaitlīgiem darījumiem dažādās blokķēdēs, tādējādi to attālinot un maskējot no sasaistes ar aizdomīgiem makiem un darījumiem.²⁸ Arī NFT darījumi var būt izmantoti "miksēšanai", it īpaši, ja tie tiek apgrozīti otrreizējos tirgos, tādos kā F-NFT.
- 3.6. Ceturtā NFT ievainojamība izriet no iespējas viegli slēpt digitālo maku īpašumtiesības. Tiklīdz galīgais saņēmējmaks ir noskaidrots, tam jābūt sasaistītam ar kādu juridisku vai fizisku personu. Jāņem vērā, ka digitālie maki pēc savas būtības ir pseido-anonīmi un, lai noskaidrotu patieso labuma guvēju, var būt nepieciešams identificēt attiecīgo

²⁶ Kāds hakeris iespējams izmantojis mākslinieka "Banksy" tīmekļa vietni, lai tajā pārdotu viltotu NFT. Skat. "Fake Banksy NFT Sold through Artist's Website for £244k". Pieejams: <https://www.bbc.com/news/technology-58399338>.

²⁷ Piemēram, tās neietilpst Eiropas Savienības MiFID un MiFIR vai ASV 2020. gada Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas likuma darbības jomā, kas paplašina finanšu iestāžu definīciju, iekļaujot tajā uzņēmējdarbību, kas saistīta ar "vērtības, kas aizstāj valūtu vai līdzekļus", apmaiņu."

²⁸ "FinCEN Guidance on the Application of FinCEN's Regulations to Certain Business Models Involving Convertible Virtual Currencies (2019)". Pieejams: <https://www.fincen.gov/sites/default/files/2019-05/FinCEN%20Guidance%20CVC%20FINAL%20508.pdf>

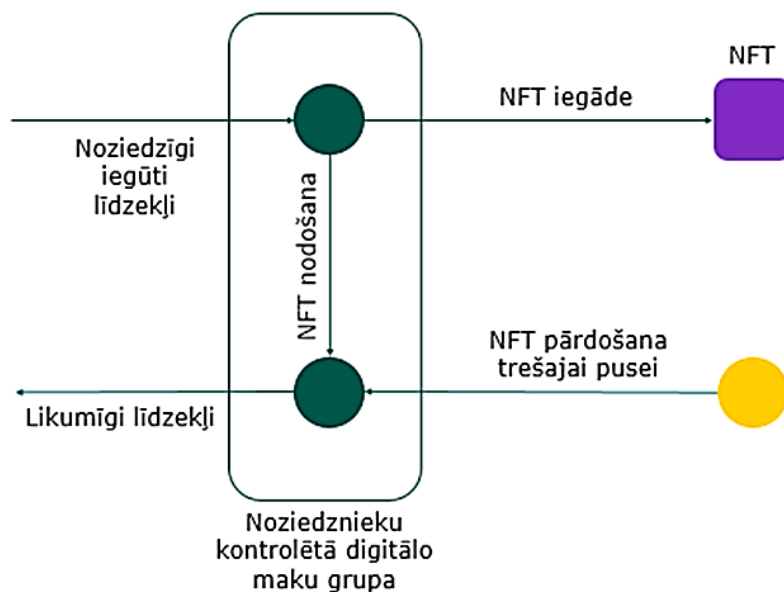

IP adresi, izmantoto aparatūru un citus faktorus, kas var būt saistīti ar vairākām jurisdikcijām.

4. Tipoloģijas

- 4.1. NFT tirdzniecībā un tirdzniecības platformās novērojamas vairākas NILL un dažādu predikatīvu noziegumu tipoloģijas. Šīs tipoloģijas līdzinās tipoloģijām mākslas un virtuālo valūtu nozarēs, taču tās atspoguļo arī NFT izmantošanu dažādos tirgos, tādās kā azartspēles un decentralizētās finanses.
- 4.2. **Pašlegalizācija (self-laundering)**. Noziedznieks var iegādāties NFT par NIL un pēc tam pārsūtīt to uz citu digitālo kontu, lai blokķēdē reģistrētu pārdošanas darījumu. Pārdodot to nejaušam pircējam, noziedznieks var izņemt līdzekļus un iepludināt tos ekonomikā.²⁹ Noziedznieki var arī iegādāties NFT bez trešās puses iesaistes un šādi radīt šķietamību par līdzekļu likumīgu izcelsmi.

Attēls Nr. 1. Pašlegalizācijas shematisks attēlojums

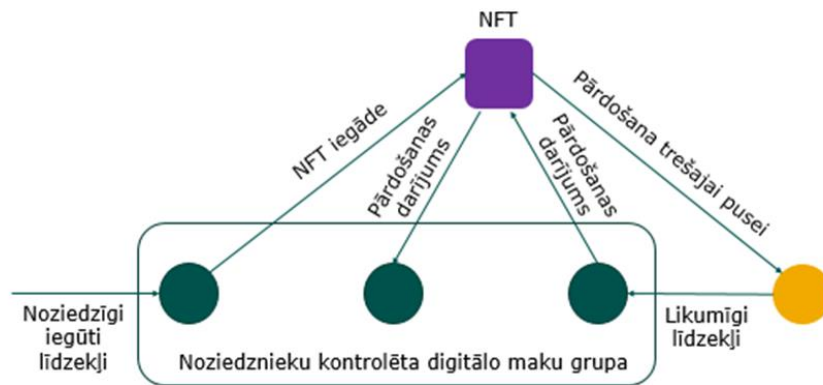

- 4.3. **Fiktīva tirdzniecība (Wash trading)**. Noziedznieki var iesaistīties darījumos ar konkrētu NFT, kas notiek starp vairākiem viņu kontrolētiem makiem, lai vairākos darījumos lēnām palielinātu tā vērtību, sniegtu maldinošu priekšstatu par tirdzniecības apjomu un vairotu interesi par konkrētu NFT. NFT galīgā pārdošana cietušajam par cenu, kas ievērojami pārsniedz tirgus cenu, nes fiktīvajam tirgotājam noziedzīgi iegūtus ieņēmumus. Fiktīva tirdzniecība var notikt gan ar NFT, ko sākotnēji kontrolē noziedznieki, gan ar nejaūšai personai piederošu NFT.³⁰

²⁹ Study of the Facilitation of Money Laundering and Terror Finance Through the Trade in Works of Art (2022). Pieejams: https://home.treasury.gov/system/files/136/Treasury_Study_WoA.pdf

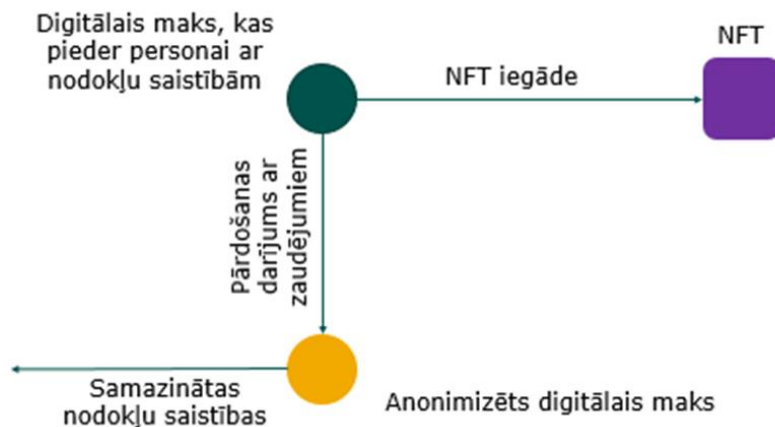
³⁰ "NFT Wash Trading: Quantifying Suspicious Behaviour in NFT Markets". Pieejams: https://www.researchgate.net/publication/358458335_NFT_Wash_Trading_Quantifying_suspicious_behaviour_in_NFT_markets

Attēls Nr. 2. Fiktīvas tirdzniecības shematisks attēlojums

- 4.4. **Izvairšanās no nodokļu nomaksas.** Konts ar lielām nodokļu saistībām iegādājas NFT no nezināma konta. Pēc tam NFT tiek pārdots trešajai personai par ievērojami zemāku cenu, izveidojot zaudējumus, kas kompensē iepriekšējās nodokļu saistības. Dalībnieku kontu identitāte tiek apslēpta, izmantojot anonīmu virtuālo valūtu un miksera pakalpojumus.³¹

Attēls Nr. 3. Izvairšanās no nodokļu nomaksas, izmantojot NFT, shematisks attēlojums

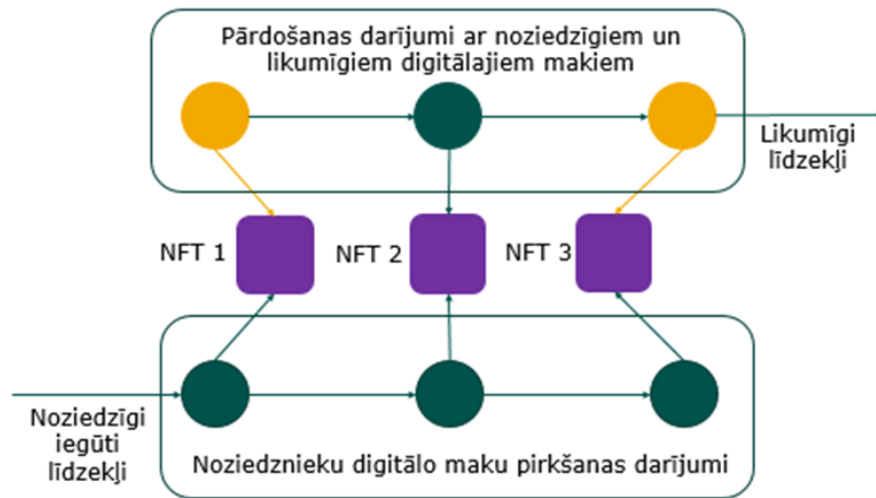

- 4.5. **Strukturēšana (smurfing).** Noziedznieki par NIL iegādājas lielu daudzumu lētāku un savstarpēji nesaistītu NFT, ko viņi ir izveidojuši un kontrolējuši, lai mākslīgi izveidotu darījumu ķēdi ilgākā laika periodā. Noziedznieku kontrolētie konti pēc tam pārdod NFT cits citam un ilgākā laika posmā izņem nelielas naudas summas, pamazām apmainot virtuālās valūtas pret fiat valūtām.³²

³¹ "IRS Views NFTs as Tax Evasion Threat, but Cryptocurrency Experts Disagree". Pieejams: <http://www.proquest.com/docview/2534502639?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true>

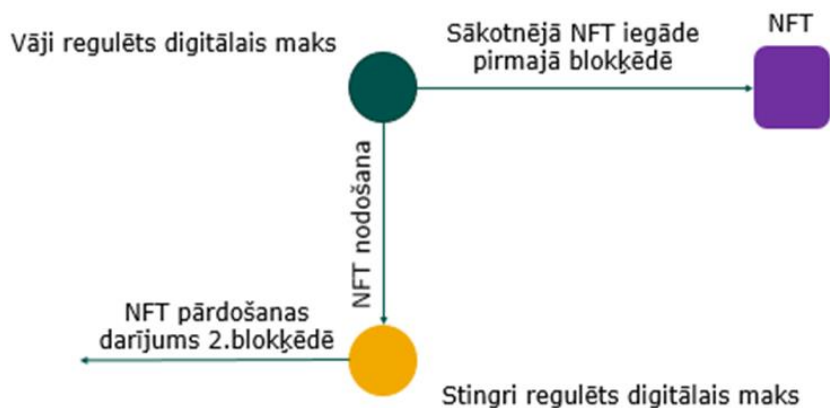
³² Par strukturēšanas (smurfing) pielietojumu, izmantojot kryptoaktīvus un NFT. Skat. "Two Criminal Groups Dismantled for Laundering EUR 2.5 Million through Smurfing and Cryptocurrencies". Pieejams: <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/two-criminal-groups-dismantled-for-laundering-eur-25-million-through-smurfing-and-cryptocurrencies>

Attēls Nr. 4. Strukturēšanas shematiskais attēlojums

4.6. **Sankciju apiešana.** Maks, pret kuru noteiktas sankcijas, tiek "slēgts", un NFT tiek pārņemts uz citu digitālo maku, atjaunojot NFT jaunā blokķēdē ar citu maku tādā apmaiņas vietnē, kurai ir vājas vai neeksistējošas KYC prasības. Jaunizveidotais maks ir spējīgs veikt darījumus ar šo NFT.³³

Attēls Nr.5. Izvairīšanās no sankcijām, izmantojot NFT, shematiskais attēlojums

³³ Par izvairīšanos no sankcijām, izmantojot virtuālo valūtu un NFT tirgus. Skat. "Measures Needed to Address NFT-Enabled Sanctions Evasion". Pieejams: <https://sanctionsassociation.org/measures-needed-to-address-nft-enabled-sanctions-evasion/>

5. Gadījumu analīze

1. NFT gadījuma analīze

5.1. Pašmācības ceļā arodu apguvis digitālais mākslinieks no virtuālo valūtu konta uz personīgo bankas kontu pārskaitīja vairākus miljonus eiro, apgalvojot, ka līdzekļu avots ir ienākumi no NFT formāta digitālās mākslas pārdošanas. Mākslinieka noziedzīgā pagātne, saikne ar organizēto noziedzību, kā arī pārsteidzoši straujais mākslinieka ienākumu pieaugums (un līdzīgs kritums vēlāk), mēneša laikā no digitālās mākslas entuziasta kļūstot par vienu no veiksmīgākajiem NFT māksliniekiem, radīja aizdomas. Analizētie NFT darījumi norādīja uz vairākiem "sarkanajiem karogiem", tādiem kā iespējami fiktīva izsole, fiktīvi pircēji, pārvērtēta mākslas darbu vērtība, kā arī darījumu izsekošanu apgrūtināšu virtuālo valūtu pakalpojumu izmantošana.

2. NFT gadījuma analīze

5.2. 2021. gadā kāda digitālā maka īpašnieks pārdeva vienu NFT no populāras kolekcijas, par to iegūstot virtuālo valūtu vairāku simtu tūkstošu eiro vērtībā. Veicot izmeklēšanu, tika konstatēts, ka drīz pēc pārdošanas NFT tika nosūtīts atpakaļ uz sākotnējā īpašnieka digitālo maku. Pēc tam tas pats NFT tika atkārtoti izvietots pārdošanā no tās pašas digitālā maka adreses, nu jau par vēl augstāku cenu. Šāda NFT pārvietošana starp makiem pēc tā pārdošanas un cenas paaugstināšana liecināja par fiktīviem pircējiem un tīši paaugstinātu NFT vērtību fiktīvas tirdzniecības nolūkā.

6.NILL riska indikatori, kas saistīti ar kolekcionējamām NFT darbiem

6.1. Turpmāk tekstā uzskaitīti indikatori, kas var norādīt uz ar NFT tirdzniecību saistītu NILL. Nozieguma laikā izmantojot vairākas NILL metodes, minētās faktoru grupas var pārklāties.

Pašlegalizācija (*self-laundering*)³⁴

6.2. Neaktīvi digitālie maki atjauno darbību un iesaistās darījumos ar dažiem NFT vai to sēriju.

6.3. Vairāki NFT tiek pārdoti ierobežotas maku grupas ietvaros.

6.4. Virtuālā valūta no pārdotajiem NFT neatgriežas NFT vai virtuālo valūtu tirgū, bet paliek neizmantota vai tiek pārvērsta *fiat* valūtā.

6.5. Jebkurā no darījumu ķēdes posmiem tiek izmantoti virtuālo valūtu darījumu izsekošanu apgrūtināši pakalpojumi (NILL *mikseris*).

Fiktīva tirdzniecība (*wash trading*)³⁵

6.6. Strauji mainīgas NFT darījumu vērtības, kas neatbilst citām sērijas vērtībām vai lieliem fiksēto cenu lēcieniem.

6.7. Ierobežots skaits ietekmēto NFT no kādas sērijas vai kolekcijas.

6.8. Lieli NFT cenu kritumi īsā laika posmā.

6.9. Liels darījumu skaits starp saistītām pašfinansētu maku grupām vai vienas šādas grupas ietvaros.

Izvairīšanās no nodokļu nomaksas³⁶

6.10. NFT vērtība neizskaidrojami samazinās pārdošanas brīdī.

6.11. Vairāki NFT, kas pieder vienam makam vai maku grupai, laika gaitā tiek pārdoti ar zaudējumiem.

6.12. NFT darījumi notiek vienas maku grupas ietvaros.

Strukturēšana (*smurfing*)³⁷

6.13. Digitālajā makā esošā virtuālā valūta tiek (ar NILL mikseri vai manuāli) pārskaitīta uz lielu skaitu citu maku bez skaidra pamatojuma.

6.14. Maks vai maku grupa iztērē lielu daļu pieejamo aktīvu, iegādājoties daudz dažādu sēriju un vērtību NFT.

6.15. Iegādātie NFT ir vai nu jauni un mazvērtīgi vai ar stabilu vērtību.

6.16. Kriptovalūta no pārdotajiem NFT atgriežas savstarpēji saistīto maku grupā.

³⁴ Updated Guidance for a Risk-Based Approach to Virtual Assets and Virtual Asset Service Providers (2021). Pieejams: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/guidance-rba-virtual-assets-2021.html>

³⁵ Crime and NFTs: Chainalysis Detects Significant Wash Trading and Some NFT Money Laundering In this Emerging Asset Class. Pieejams: <https://blog.chainalysis.com/reports/2022-crypto-crime-report-preview-nft-wash-trading-money-laundering/>

³⁶ Updated Guidance for a Risk-Based Approach to Virtual Assets and Virtual Asset Service Providers (2021). Pieejams: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/guidance-rba-virtual-assets-2021.html>

³⁷ Turpat.

Izvairīšanās no sankcijām³⁸

- 6.17. Digitālie maki, lai apmainītu virtuālo valūtu pret kādu no *fiat* valūtām, izmanto virtuālo valūtu apmaiņas vietnes ar zemām vai neeksistējošām klientu izpētes prasībām.
- 6.18. Digitālie maki, iegādājoties NFT, apmaina virtuālo valūtu pret tādu virtuālo valūtu, kas nodrošina augstāku anonimitāti.
- 6.19. Pēc NFT pārdošanas virtuālā valūta tiek apmainīta vāji regulētā apmaiņas vietnē vai uz valūtu, kas nodrošina augstāku anonimitāti.

---

³⁸ Crime and NFTs: Chainalysis Detects Significant Wash Trading and Some NFT Money Laundering In this Emerging Asset Class. Pieejams: <https://blog.chainalysis.com/reports/2022-crypto-crime-report-preview-nft-wash-trading-money-laundering/>

7. Secinājumi

- 7.1. NFT tirgus strauji attīstās gan apjoma, gan inovācijas ziņā. Tikai vienā blokķēdes protokolā tika reģistrēti NFT darījumi gandrīz 41 miljarda ASV dolāru vērtībā,³⁹ ar eksponenciālu pieaugumu kopš 2019. gada. NFT tiek izmantoti aizvien lielākā skaitā nozaru gan kā prece, gan kā pakalpojums.
- 7.2. Minētās inovācijas, kā arī F-NFT tirgus piesaista pastiprinātu regulatoru uzmanību. Paaugstinātā anonimitāte un nepietiekošs regulējums pakļauj NFT dažādām ievainojamībām. Šādām ievainojamībām ir daudz kopīga ar mākslas darbu tirgu un pat ar kādreiz neregulēto virtuālo valūtu tirgu. NFT īpašnieki bieži vien saglabā anonimitāti, to pārdošanas darījumi netiek reģistrēti un virtuālo valūtu darījumi, ar kuriem NFT tiek iegādāti, ir viegli slēpjami.
- 7.3. Ievainojamība, līdz ar vājo un neviennozīmīgo NFT regulējumu, rada dažādas NILLTPF tipoloģijas. Uz NFT attiecas arī vairākas virtuālo valūtu tipoloģijas, taču vērtības "neaizvietojamība" kā iezīme ļauj rast tām jaunus pielietojuma veidus. Jauni NILLTPF draudi, kas piemīt NFT tirdzniecības vietām, ir pašlegalizācija, fiktīva tirdzniecība un strukturēšana.
- 7.4. Valsts iestādēm nepieciešams sniegt atbalstu privātā sektora informācijas apmaiņas programmu izveidei un paplašināšanai, lai veicinātu caurskatāmību starp NFT tirgus dalībniekiem. To var izdarīt, piemērojot stingrākas KYC prasības NFT tirdzniecības vietām, veicot mērķtiecīgu uzskaiti un uzstādot augstākas ziņošanas prasības. Taču arī tad NFT riski paliks aktuāli līdz brīdim, kad nozares regulējums būs līdzvērtīgs citās nozarēs pastāvošajām prasībām.

---

³⁹ "NFT Money Laundering and Wash Trading Chainalysis (2022)". Pieejams: <https://blog.chainalysis.com/reports/2022-crypto-crime-report-preview-nft-wash-trading-money-laundering/>

Saisinājumi un termini

ASV	Amerikas Savienotās Valstis
F-NFT	Sadalītie NFT (<i>fractional NFTs</i>)
FATF	Finanšu darījumu darba grupa (<i>Financial Action Task Force</i>)
FCA	Apvienotās Karalistes Finanšu uzraudzības iestāde (<i>Financial Conduct Authority</i>)
FID	Latvijas Finanšu izlūkošanas dienests
FinCEN	Finanšu noziegumu apkarošanas tīkls (<i>Financial Crimes Enforcement Network</i>)
KYC	Princips "zini savu klientu" (<i>Know your client</i>)
NFT	Neizvietojamās digitālās vērtības (<i>non-fungible token</i>)
NIL	Noziedzīgi iegūti līdzekļi
NILL	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija
NILLTPF	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšana
NILLTPFN	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršana
Novēršanas likums	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums
OFAC	ASV Valsts kases Ārvalstu aktīvu kontroles birojs
PF	Proliferācijas finansēšana
TF	Terorisma finansēšana
VASP	virtuālās valūtas pakalpojumu sniedzējs — persona, kura sniedz virtuālās valūtas pakalpojumus, tai skaitā citu personu emitētās virtuālās valūtas maiņas pakalpojumu sniedzējs, kas lietotājiem nodrošina iespēju veikt virtuālās valūtas maiņu pret citu virtuālo valūtu, saņemot par to komisijas maksu, vai piedāvā iegādāties un atpirkt virtuālo valūtu, izmantojot atzītu likumīgu maksāšanas līdzekli. (<i>Virtual Asset Service Provider</i>)
Virtuālā valūta	Vērtības digitālais atspoguļojums, kas var būt digitāli nosūtīts, glabāts vai tirgots un funkcionēt kā apmaiņas līdzeklis, bet nav atzīts par likumīgu maksāšanas līdzekli, nav uzskatāms par banknoti un monētu, bezskaidru naudu un elektronisko naudu, kā arī nav monetārā vērtība, kura uzkrāta maksājuma instrumentā, kas tiek izmantots Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likuma 3. panta 10. un 11. punktā minētajos gadījumos.